د طبيعي پيښو څخه وروسته سرپنا

5 گروف(مجيب الرحمن، جاويد الله، نيکمل، سميع الله، محمد، ريحان الله، نورالله، صدام حسين)

د شيخ زايد پوهنتون انجينري پوهنځی مهنديسی ځانګي محصلين

لنډيز:

سرپناه د هغه خلکو لپاره يوه مهمه پروسه ده چي د طبيعي پيښو څخه وروسته په مالي او ځاني ډول د زيانميدو سره مخا مخ کيږي چي بايد د سرپناه جوړونکي او يا ډيزاين کونکي ورته توجو وکړي چي په زياترو پرمختللو هيوادونو کې د دي په اړه څيړني شوي دي چي هر يو تري ځانګړي هدف لري او ضرور ده چي په افغانستان کي دا ډول څيړني تر سره شي، چي نوموړي څيړنه د طبيعي پيښو(زلزله، ځمکي ښويدل، سيلاب، اورغورځيدل، واوري ښويدنه او نور...) څخه وروسته بايد اول روغتيا بيا غذا او په اخر کي شلټر(سرپناه) توضيع کيږي چي زموږ موضوع په سرپناه باندې راڅرخي او په دې برخه کي په افغانستان کي ډير کم کار شوی دی چي بايد مسؤل اشخاص ورته توجه وکړي.

ميتود:

د معلوماتو په راټولونه کي موږ د لمړی لاس(primary data) کې د مرکي ميتود کي د ټيليفون په واسطه معلومات راټول کړي دي چي د لعمان ولايت يو شخص چي د سرپنا د نظارت انجينر څخه لاسته راوړي دي او په دوهم لاس (Secondary Data) کي د تياري سروي او ريسرچ څخه چي په کاناډا هيواد کي Sherbrook پوهنتون د انجينري محصلينو Pierre-Olivier Babin, Roch Hurtubise, Carolyne Grimard لخوا تر سره شوی دی معلومات اخيستل شوي.

کليدي کليمي: طبيعي پيښي، زيانونه، غوښتنه، سرپناه، خوست.

پيژندګلوي:

د هر څه وړاندي لومړی زياتي خاطرناکي پيښي پيژنو.

Ketabton.com

زياتي خطرناکي پيښې لکه: [illegible] (Landslide)، [illegible] د [illegible] ځو د نښتو په اثر پيده کيږي (Lightning)، [illegible] ځنګلي اور (Wildland fire)، شديد باد يا توپان (Hurricanes)، سيلابونه (Floods)، تالنده يا بريښنا (Thunderstorm)، د درياب پورته کيدونکي څپې (Tsunami)، تاويدونکی توپاني دوړ يا باد (Tornado)، اور غورځونکي غرونه (Volcanoes)، زلزله (Earthquakes) او داسي نور...

کله چي پورتني ډول کومه پيښه رامنځته کيږي نو سرپناوي ور ته په نظر کي نيول کيږي.

سرپناه(Shelter): هغه اوسيدو ځای ته ويل کيږي چي د خلکو لپاره خوندي او سالم ژوند چاپيرپال چمتو کوي او دخلکو ملکيت خونديتوب، امنيت، د کورنی يوالي ساتلو يا بيا رغولو کي مرسته کوي او يا په بل ډول شلټر هغه ودانی دي چي د طبيعي پيښو له امله د زيانمن شوو خلکو د لنډ يا اوږد مهاله اوسيدني لپاره جوړيږي.

د سرپناه (Shelter) ډولونه: سرپناه په عموم کي په دري ډول ده.

1. Emergency shelter (Tent): بيړنی سرپناه (خيمه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

2. Temporary Shelter: لندمهاله سرپناه.

3. Permanent Shelter: دايمي سرپناه.

Emergency shelter (Tent) (بيړني سرپناه):

دا هغه سرپناه خوني دي چي په چټک ډول د هغه چا لپاره ترتيب کيږي چي په مکمل ډول تخريب شوي وي.يا په بل ډول د هغه ويجاړو شوو خلکو لپاره جوړيږي چه په هغه شپه د خوب لپاره خوندي ځايې نه لري، دا د يو لنډ وخت لپاره جوړيږي تر څو چي ورته دايمي هستوګنځی جوړ شي.

Temporary Shelter (لندمهاله سرپناه):

دا هغه سرپناوي دي چي په عين وخت کي د ويجاړو شوو خلکو لپاره لږ تر لږه د ښه ژوند برابرولو لپاره جوړيږي، يا هغه سرپناه څخه عبارت دی چي ويجاړ شوي خلک ور څخه تر يو يا دوه کاله ګټه اخيستلی شي او وروسته يې ويجاړاوي.

نوټ: دا سرپناه يو معياري ډيزاين ته اړتيا لري.

Transitional Shelter (انتقالي سرپناه):

هغه سرپنا د چي د يوځای څخه بل ځاي ته د انتقاليدو وړ وي.

- ❖One Room transitional shelter durable solution with corridor brief
- ❖ (Area 5.5m x3.5m =19.25 Sq.)(Corridor area 2x3.5m =7 Sq.)
- ❖Two Rooms transitional shelter durable solution with corridor brief
- ❖ (Area 3m x4mx2room =24 Sq.m) (corridor area 2x3.5m =7 Sq.m)

- دا چي دا دري ځيزونه يو له بل سره تړلي دي: نفوس زياتوالی، د خلکو او تکنالوژي پرمختګ او وضعيت سره تړلي ستونزي مطلب دا چي کله کومه پيښه تر سره کيږي نو دا ستونزي د کمولو لپاره روغتيا يي خدامات، خواړه او تکنالوژي مواد(سرپناه) ورته په نظر کي ونيول شي تر څو مو د نفوس چي د دوی زياته برخه په دي پيښو کي قرباني کيږي ساتلي وي. په نړی کي د سرپنا يو له مهمو موضوعاتو څخه ده چي په نړی کي زياته توجه ورته شوی ده نو مونږ هڅه وکړه چي د افغانسان کي هم په دي موضوع باندي ريسرچ ترسره کړو دا چي په ځينو سيمو کي پورتني پيښي په بار بار تر سره کيږي دا توصيه کيږي تر څو خلک د مړينو او اغيزمنتوب نه ساتل شوی او د لاري پر سر د اوسيدو پر ځای په يو خوندي او مسؤون ځای کي خپل ژوند ته دوام ورکړي او خپل ټولنيز ژوند ته يي زيان نه وي رسيدلی نو ورته سرپناه توضيح کيږي او بايد د سرپناه د توضيع وصول هم په ساحه کي عملي شي تر څو د خلکو ترمنځ د جنګ او ستونزو لامل نشي ځکه په ځينو سيمو کي د اخوالو شاهد يو او بله يوه ستونزه چي د سرپناه وو په توضيع کي بايد په نظر کي ونيول شي هغه دا چي افغانستان يو له مسلمانو هيوادونو له جملي څخه ده نو ستر او خجاب (محرميت) له يو مهمو برخو څخه شميرل کيږي چي بايد په نظر کي ونيول شي.
- بل کاناډا يي عالم (سمرډ په 2005) کال کي ويلي چي په يه لويه سرپناه کي د اوسيدو اوسط ډول 355 ورځي وي، په يو خالت کي 20 کاله، 60 بستريزه سرپناه د هغه خلکو لپاره کارول کيږي چي د استوګني موده يي 3 مياشتي وي او 30 بستريزه سرپناه د يو کال څخه زيات دوام کوي. نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویلی شو چې سرپناه د هغه چا لپاره جوړیږي چې د اوسیدو لپاره ځای ونه لري چې تر ټولو غوره د اوسیدونکو لپاره دایمي سرپناه وي دي او تر ټولو کم یې بیړنی سرپناه دي چې په نظر کې نیول کیږي.
همدا ډول د نړی ځیني هیوادونه لکه پاریس په 2006 م کال کې د اقتصادي بخرانونو له وجې خلکو دا غوره ګڼلې ده چې په سرپناه وو کې ژوند وکړي او ورځ تر بلې ضرورت په زیاتیدو دی او زیات شمیر خلک بې کوره کیږي.

د مطالعې ځای:

موږ چې کومه څیړنه تر سره کړې ده دا د خوست ولایت دی چې د افغانستان په جنوب ختیځ کې موقعیت لري دا چې د طبیعي پیښې په نوموړي ساحه کې په مختلفو وختونو کې تر سره کیږي چې د هغې لپاره سرپناه باید په نظر کې ونیول شي دا یوه ستونزه ده چې باید د هر شخص دې برخې ته توجو وکړي یو خو به خلک خوشال او ژعورل شوی وي او بل مو به یو الهی مسؤولیت اجرأ کړی وي نو ضرور ده چې کله په نوموړي ساخه یا په نورو ساخاتو کې کومه پیښه واقع کیږي او خلک بې کوره کیږي نو ضرور ده چې د هغوي لپاره سرپناه په نظر کې ونیول شي.

اهداف:

دا چې کله په افغانستان کې په خاص ډول خوست کې پیښې تر سره شي نو باید د نورې نړی په شان ورته سرپناه وي توضیع شي نو په نړی کې سرپناوي د لاندي اهدافو لپاره کاروي چې په دې لیست کې افغانستان هم شامل دی همدا ډول سرپناه وي د مختلفو موخو لپاره کاریږي چې ډیری سرپناه وي د غوښتونکو په غوښتنه جوړیږي چې دا غوره دي کورنی او فامیل ته په لیدو جوړیږي چې د 5 نفري فامیل لپاره دوه کوټې یو کموډ او کوچنی دهلیز په نظر کې نیول کیږي.

د دي لپاره چې په خوست کې دا ستونزه حل شوي وي او د خلکو روغتیایي خالت، امن، سوکاله ژوند، او د نورو هدفونو لپاره ورته شلټر (سرپناه) ځایونه په نظر کې و نیول شي.ظ

کله چې یوه ساخه د طبیعي پیښو سره مخ کیږي او خلک بې کوره کیږي نو د سرپناه نه ګټه اخیستل کیږې تر څو د قربانیانو د نور ضرري شیانو نه په امن وي او په سوکالی خپل ژوند ته دوام ورکړي.

په نړی کې سرپناه ځایونو نه د روغتیایي خدمتونو مرکز په شان ګټه اخیستل کیږي سرپناه او بیړنی خوني هغه ساخې ته انتقالوي چې روغتیایي ځای لپاره جدي ضرورت وي لکه Covid-19 او نورو امراضو لپاره د سرپناه نه ګټې واخیستل شوي څکه خلک ډیر وو روغتونو کې نه ځایدل.

په پاریس کې د نفوس زیاتوالي په وجه هم ورته سرپناه په نظر کې نیول کیږي.

همدا ډول ځیني سرپناوي د کور دننه د روزنیزو مرکزونو، روزنیزو ورکشاپونو او همدا ډول د نورو ضروریاتو په خاطر هم سرپناه وي جوړیږي...

تخلیل:

سپارښتنې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د طبیعي پیښو د لمنځه وړلو یا زیان کمولو لپاره باید هڅه وشي چې لاندې سپارښتنې او تدابیر په نظر کې ونیول شې:

1. د پیښې څخه مخکې تدابیراو سپارښتنې.
2. د پیښې پر وخت تدابیر او سپارښتنې.
3. د پیښې څخه وروسته تدابیر او سپارښتنې.

1. د پیښې څخه مخکې تدابیر او سپارښتنې:

دا تدابیر د پیښې په تکرار پورې اړه لري چې په ورځ، میاشت او په کال کې یو ځل واقع کیږي یا نه.

1. د منابعو نه ښه ګټه اخیستل، د کارمندانو شمیر ټاکل، مواد او خداماتو چمتو کول.
2. د خبرتیا سیستم برابرول.
3. ځیني ډیر زیانمونکي ساخې تقویه کول.
4. منابعو ذخیره کول.
5. منابع خوندي کول.
6. د ساینسي او عملي زده کړو لکه تمرینونو له لارې د خلکو عملي او علمي پوهاوی لوړول.
7. دولتي او غیر دولتي خلک په دندو ګمارل.
8. مخکیني تفصیلاتي پلان جوړول، خداماتو وړاندې کول او وړاندوینه کول.
9. د خلکو د تأسیساتو څخه د وتلو پلانونه برابرول.
10. د خطر لپاره د ځانګړو اشخاصو یا ډلو روزل لکه اطفایي خدامات.
11. طرزالعملونو او معیارونو برابرول.
12. قوانین او وصول عملي کول.
13. د تلفاتو اټکل، اختمالي زیانونو اندازه او د اړتیا وړ بودیجې تحصیص یا ځانګړې کول.
14. د خطرونو په کمولو کې تر ډیره کوشش وشي.

2. د پیښې پر وخت تدابیر او سپارښتنې:

د پیښې د واقع کیدو موده کیدای شي د څو ثانیو نه تر څو ورځو پورې وي نو له همدې امله ورته لاندې تدابیر باید ونیول شي.

1. ویستل.
2. د ژوبلو او بې وزلو خلکو ژغورنه.
3. د ټپیانو لپاره لمړنی طبي مرستې.
4. د جسدونو موندل او دفن کول.
5. د لنډ مهاله استوګنځي برابرول.
6. اکمالات لکه خوراک، درملو او جامو اړتیا.

3. د پیښې څخه وروسته تدابیر او سپارښتنې:

1. ژغورنې ته دوام ورکول.
2. پاتې خلکو پیژندل او په خاص ډول د ماشومانو تغذیه.
3. د خبرتیا سیستم بیا راغول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4. د چاپيريال او روغتيايي تدابيرو څارنه او کنټرول (د پاکو اوبو برابرول، سرپناه، صحي خواړه، لمړنيروغتيايي خدمتونه، د چاپيريال کنټرول او داسي نورو خدمتونو وړاندي کول...)
5. راپور چک کول، د زيانونو او تلفاتو ارزونه او دا معلومات د مسؤولو اشخاصو ته واندي کول.
6. سمدستي د اړينو منابعو او تجهيزاتو چمتو کول.
7. د قربانيانو ذهني خالت ډاډمن کول تر ښو بيړنی مرستي ومني.
8. د بي کوره خلکو لپاره د سرپناه برابرول.
9. په کافي اندازه د درملو او جراثيمو ضد مايعاتو رسول او وشل.
10. د روغتيايي وضعيت چټکه ارزونه .
11. فلم برداري او د پيښي څيرنه کول.

پايله او مباحثه:

دا څيرنه په خوست ولايت کې تر سره شوي ده چي د استاد د غوښتني مطابق د سرپناه ګانو تر غنوان لاندي ده د څيرني پايلي ښايي چي زموږ په ولايت کې د سرپناه اړوند موضوع ته خاصه يا ځانګړې توجه نکيږي که وګورو د طبيعي پيښو په واسطه د مختلفو ساخو کي د مختلفي طبعي پيښو لکه: زلزله چي په سپيره کي تر سره شوي وه چي وروسته يې په تفصيل سره څيرو، همدا ډول سيلابونه چي دې ولايت په ګوټ ګوټ کي خلکو ته ځاني او مالي زيانونه رسوي مؤسسات او دولت ورته ځاصه توجه نده کړې، او مختلفو خلکو يکي خپل کورونه لمنځه تللي او يا ځي.

د پيښو څخه وروسته دا اړينه ده چي د خلکو لپاره لنډمهاله سرپناه چمتو شي لنډمهاله سرپناه وو کي د 2-10 ورځو پوري پاتي کيدلی شي. دا چي کله پيښه واقع کيږي لمړی د ټپيانو درملنه، کورنی راتولول او بيا ورته سرپناه توضع کيږي چي د سرپناه وو لپاره لاندي وصول په نظر کي نيول کيږي:

1. سرپناه بايد د مچيو، چټلو ځايونو، کثافاتو او ډنډونو نه ليري وي.
2. د ځمکي مناسب ميلان چي اوبه يي بايد وزي په نظر کي نيول کيږي.
3. د نامناسبو اقليمي شرايطو نه خوندي وي.
4. صنعتي ودانيو، سوداګريزو مرکزونو او هغه ساخو نه ليري په نظر کي ونيول شي چي شور، بوی، ترافيکي رش او کاکړتياوو نه برخمني وي.
5. د هر شخص لپاره بايد کافي ځای ولري چي په سرپناه وو کي د يو نفر لپاره 3-4 متره مربع نيول کيږي.
6. سرپناه بايد د ښيلو اوبو سره نږدې بايد جوړ شي.
7. سرپناه بايد د سړک دواړه خواوي ته ځای پر ځای شي چي د سړک عرض لږ تر لږه 10 متره او دسرپناه وو پيکونه لږ تر لږه 2 متره بايد پريښودل شي.
8. د سرپنا په مينځ کي د هر نفر ته لږ تر لږه 3 متره مربع ساخه په نظر کي نيول کيږي.
9. د سرپناه تر منځ لږ تر لږه بايد 8 متره فاصله وي.
10. کوچنی سرپناه ځايونه د لويو په نسبت غوره دي تر څو کم خلک يکي پر ځای شي.
11. دې لپاره چي ساړه خلک متضرره نه کړي نو د تودوخي لپاره بايد سيستم په نظر کي ونيول شي.
12. د روښنايي لپاره بايد تدابير ونيول شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

13. په 100 متر فاصله باید د سړک دواړه خواوو ته 200 لیتره ټانکی په نظر کې ونیول شي.
14. تشنابونه او کموډونه د سرپناه وو څخه باید په مناسبه فاصله نصب شي.
15. د تشنابونو او کموډنو ته باید مناسب لوری په نظر کې ونیول شي.
16. میځلو ځایونه ورته برابر شي.
17. د سرپناه وو یا خیمو شاه وخوا باید وکیندل شي تر څو سرپناه او اوسیونکو ته زیان ونه رسوي.
18. په عموم کې سرپناه ځایونه په دوه برخو باندې ویشل کیږي چې یو استوګنیزه ساحه ده او بل د اجتماعي خداماتو(روغتونونه، مسجدونه، مکتبونه، تفریحي ځایونه او نور...) ساحه ده
19. د ساري ناروغی لپاره باید جدا جدا سرپناه وي جوړې شي.
20. د مختلفو نورو اسانتیاوو برابرول چې په د سرپناه لپاره ضرور دي باید په نظر کې ونیول شي...

د خلکو عامه پوهاوی ضرور ده تر څو د معزورو او د قربانیانو لاس نوی شوي وي او خدایي مسولیت مو اجرا کړی وي

په خوست او پکتیکا په 2022/جون/22 د 5.9 درجې زلزلي چې د خوست او پکتیکا په ځینو ولسوالیو(خوست کې سپیره، شمل، تنیو، مندوزي او ندرشاه کوټ ته او په پکتیکا کې ګیان، زیروک، برمل، نیکه، اورګون او سروبي پوري) شدید زیانونه رسولي چې ټوټل 361634 تنه زانمن شوي، 1036 تنه وژل شوي، 3669 تنه ټپیان او 4500 کورونه په مکمل ډول له منځه تللي دي Map 1 شکل کې د زلزلي په واسطه زانمني شوي ساخې لیدلی شی، Table 1 جدول کې د روغتیايي مرکزونو لخوا د تلفاتو شمیر ښايي، Table 2 جدول کې د هغه سیمې چې د مختلفو مؤسساتو لخوا ورته خدامات وړاندي شوي دي.س

Province	Health Facility	Total OPD Cases	Total IPD Cases	# of Orthopedic Cases (out of IPD)	# of other Surgical Cases (out of IPD)	Total Treated and Discharged (earthquake)	Total Deaths (by earthquake)	Total Referred Cases
Paktika	Paktika (Sharan) PH	83	45	16	29	123	0	**15**
	Urgun DH	104	30	21	9	124	0	**31**
	Kairkot DH	0	0	0	0	0	0	**0**
	Giyan CHC	2237	0	0	0	1992	245	**216**
	Barmal CHC	1103	0	0	0	953	150	**11**
Khost	Khost PH (refer in)	13	5	4	1	15	0	**0**
Ghazni	Ghazni PH (refer in)	2	3	2	1	5	0	**0**
Paktya	Gardez RH (refer in)	24	20	13	7	44	0	**3**
Total		**3,566**	**103**	**56**	**47**	**3,256**	**395**	**276**
Overall Hospital Cases		**3,669**						

Table 1: Number of casualties by healthcare facilities between 22 and 27 June 2022

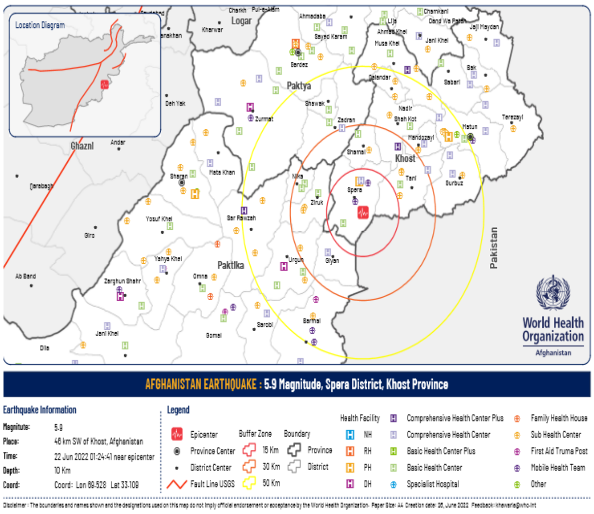

Map 1: The earthquake affected area and health facilities

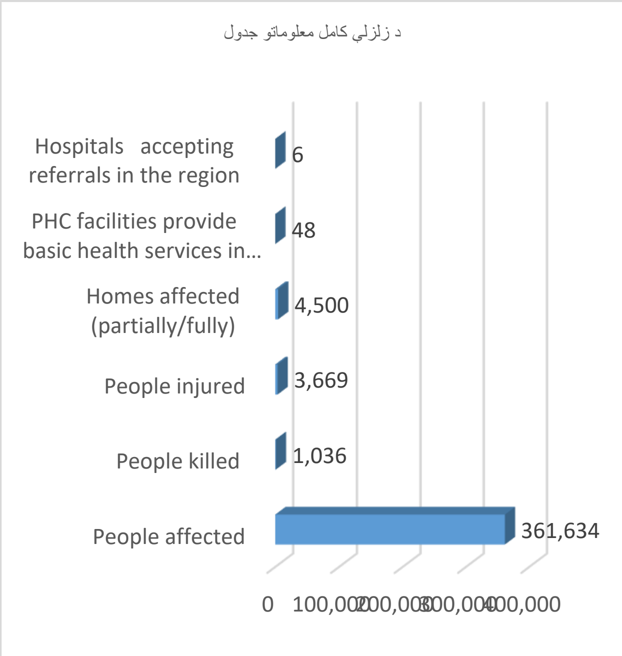

Province	District	Type of HFs	HC Partner
Paktika	Giyan	3 Mobile Health Team (MHT)	WHO/HMLO
		3 First Aid Trauma Post (FATPs)	IMC (Giyan, Dila and Yahya Khel)
		Giyan CHC	UNICEF thru. OHPM
		2 MHTs	IOM
		Health camp	WHO/UNICEF/OPHM/MSF/AIM and ARCS
	Barmal	Barmal CHC	UNICEF thru. OHPM
		Basic Healthcare Center (BHC)	EMERGENCY NGO
		2 MHTs	WHO/HMLO
		Health camp	WHO/UNICEF/OPHM/MSF/AIM and ARCS
	Ziruk	Ziruk BHC	UNICEF thru. OHPM
	Nika	Nika BHC	UNICEF thru. OHPM
Khost	Spera	Spera CHC, and 2 MHTs	UNICEF thru. HN-TPO
	Qala kalay	Qala kalay BHC	UNICEF thru. HN-TPO

Table 2: PHC facilities provide trauma care operated by HC partners

مأخذونه:

1. Britannica Encyclopaedia: www.britannica.com
2. Disaster Response – Principles Of Preparation And Coordination Chapter 1 – The Problem http://216.202.128.19/dr/flash.htm
3. Disaster Response – Principles Of Preparation And Coordination
4. Chapter 4 – Disaster Are Different http://216.202.128.19/dr/flash.htm
5. NCR: NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL. Shelter Technical Session. Shelter and Settlement Department.
6. Frequent Utilizers of Services in Allegheny County: Emergency Shelter Facilities. FREQUENT UTILIZERS OF SERVICES IN ALLEGHENY COUNTY. Emergency Shelter Facilities.
7. Retrieved from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Transitional_shelter&oldid=1174484516
8. Global Shelter Cluster. Coordinating Humanitarian Shelter. SHELTER PROJECTS. ShelterCluster.org. 9th edition
9. Afghanistan - Earthquake – Situation Report No. 7 (As of 28 June 2022). For more information, please visit: • https://www.facebook.com/WHOAfghanistan https://twitter.com/WHOAfghanistan
10. CAMP MANAGEMENT TOOLKIT. William Swing, Director General IOM, Jan Egeland, Secretary General NRC, António Guterres, UN High Commissioner for Refugees.S

11. اقدامات بهداشتی در شرایط اضطراری (Health Action in Emergencies). تهیه و تنظیم مهندس حسین فرخ زاده.S

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library